

Üniversite Öğrencilerinin Şiddete Yönelik Tutumları ve Etkileyen Faktörler

Attitudes Towards Violence in University Students and the Influencing Factors

Derya ADIBELLİ, İlknur ÖZKAN

Akdeniz Üniversitesi Kumluca Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Antalya, Türkiye

Yazışma Adresi
Correspondence Address

Derya ADIBELLİ
Akdeniz Üniversitesi Kumluca
Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik
Bölümü, Antalya, Türkiye
E-posta:
deryaadibelli@akdeniz.edu.tr

Geliş tarihi \ Received : 02.05.2019
Kabul tarihi \ Accepted : 13.09.2019
Elektronik yayın tarihi : 22.05.2020
Online published

Bu makaleye yapılacak atf:
Cite this article as:
Adibelli D, Özkan İ. Üniversite
öğrencilerinin şiddete yönelik
tutumları ve etkileyen faktörler.
Akd Tıp D 2020;2:241-8.

Derya ADIBELLİ
ORCID ID: 0000-0001-9320-7083
İlknur ÖZKAN
ORCID ID: 0000-0002-0826-5682

DOI: 10.17954/amj.2020.2066

ÖZ

Amaç: Bu araştırma üniversite öğrencilerinin şiddete yönelik tutumlarını ve etkileyen faktörleri belirlemek amacıyla yapılmıştır.

Gereç ve Yöntemler: Tanımlayıcı türde olan bu araştırma, 1 Kasım 2018-15 Ocak 2019 tarihleri arasında Akdeniz Üniversitesi Kumluca Sağlık Bilimleri Fakültesi ve Kumluca Meslek Yüksekokulu'nda öğrenim gören 293 öğrenci ile yapılmıştır. Verilerin toplanmasında tanıtıcı bilgi formu ve Şiddete Yönelik Tutum Ölçeği, değerlendirilmesinde SPSS 22,0 programı kullanılmıştır. Analizinde Mann-Whitney U, Kruskal Wallis varyans analizi ve Spearman Korelasyon analizi uygulanmıştır.

Bulgular: Öğrenciler Şiddete Yönelik Tutum Ölçeğinden toplam 215,83±23,96 puan almıştır. Ölçeğin alt boyutlarından en yüksek ortalama şiddetin türleri boyutuna, en düşük ortalama ise şiddetin farklı boyutlarına aittir. Öğrencilerin cinsiyet, kız/erkek arkadaş varlığı, sigara ve alkol kullanımına göre şiddete yönelik tutumlarının değiştiği bulunmuştur (p<0,05). İncelenen diğer değişkenler (yaşamın büyük bölümünün geçtiği yer, aile tipi, anne ve baba mesleği, anne ve baba eğitim düzeyi, aylık ortalama aile geliri, aylık ortalama harçlık) ile ölçek tutum puanları arasında istatistiksel açıdan anlamlı farklılık bulunmamıştır (p>0,05).

Sonuç: Üniversite öğrencilerinin şiddete yönelik tutumlarının şiddeti onaylamama ve kabul etmeme yönünde olumlu olduğu saptanmıştır. Cinsiyet, kız/erkek arkadaş varlığı, sigara ve alkol kullanımı şiddete yönelik tutumları etkilemektedir. Üniversitelerde şiddet konusunda bilinçlendirme çalışmalarının ve öğrencilere yönelik bağımlılık yapıcı madde kullanımı konusunda rehberlik ve danışmanlık hizmetlerinin artırılması önerilebilir.

Anahtar Sözcükler: Üniversite, Öğrenci, Şiddet, Tutum, Şiddete yönelik tutum ölçeği

ABSTRACT

Objective: This study was conducted to determine the attitudes of university students towards violence and the influencing factors.

Material and Methods: This descriptive study was conducted between November 1, 2018 and January 15, 2019 with 293 students studying at Akdeniz University Kumluca Faculty of Health Sciences and Kumluca Vocational School. The data collection form and the Attitudes Towards Violence Scale were used to collect the data and the SPSS 22.0 program was used for evaluation. The Mann-Whitney U, Kruskal-Wallis variance analysis and Spearman correlation tests were used in the analysis.

Results: It was found that the students had a total of 215.83±23.96 points from the Attitudes Towards Violence Scale. The highest mean score from the scale sub-dimensions was for the types of violence and the lowest for different dimensions of violence. It was found that students' attitudes towards violence varied according to gender, special friendship, smoking and alcohol use (p<0.05). No statistically significant difference was found between the other variables evaluated (main living area, family type, mother and father's profession, education level of the parents, monthly average family income, monthly average pocket money) and the scale attitude scores (p>0.05).

Conclusion: University students' attitudes towards violence were found to be positive for not acknowledging and accepting violence. Gender, special friendship, smoking and alcohol use influenced the attitudes towards violence. It may be recommended to increase awareness activities about violence in universities and to increase guidance and counseling services on the use of addictive substances for students.

Key Words: University, Student, Violence, Attitude, Attitudes towards violence scale

GİRİŞ

Şiddet, her geçen gün farklı boyutları ile karşımıza çıkan, kişinin benliğini, sağlığını, sosyal statüsünü pek çok yönden etkileyen önemli toplumsal, sosyal, politik ve ekonomik sorunlardan biridir. Kalıtsal ve ailesel özellikler, ekonomik ve toplumsal krizler, istihdam sorunu, sosyal yapı, iç ve dış göç kaynaklı kültürel yapıdaki değişim kişilerde güvensizlik yaratmakta ve toplumu şiddetle sonuçlanabilecek saldırgan davranışlara yöneltmektedir (1). Şiddete maruz kalmak ve tanık olmak bireylerin ruhsal ve fiziksel sağlığını olumsuz etkilemekle birlikte, bu kişilerin özgüvenini sarstığı için saldırgan davranışlar sergilemesine, depresyona, madde kullanımına ve öz kıyım girişimlere sebep olabilmektedir (2-4).

Farklı boyutlarıyla toplumun genelini etkileyebilen şiddet, günümüzde küresel bir sorun haline gelmiştir. Aile içi şiddet ve özellikle kadına yönelik şiddet, toplumda en sık karşımıza çıkan şiddet türüdür. Cinsel şiddet; tecavüz, cinsel taciz, cinsel kölelik, istenmeyen dokunma gibi davranışları içermesi ve son zamanlarda farklı toplumlarda, farklı kültürlerde ve her yaş grubunda görülmesi nedenleriyle şiddetin farklı bir boyutu olarak ele alınmaya başlamıştır (5). Kitle iletişim araçlarında, film, dizi, sinema ve haberlerde vurgulanan şiddet, şiddetin sosyal öğrenme ile öğrenilmesini tetiklemesi açısından son yılların önemli konularından biri haline gelmiştir (1). Hızla gelişen teknolojinin kontrolsüz ve bilinçsiz kullanımının da etkisi büyüktür. İnternet kullanımındaki artış, birçok risk ve sorunu barındırması sebebiyle gençler için ana sorunlardan biri haline gelmiş ve akademik, ailesel, sosyal, psikolojik pek çok sorunla ilişkisi tespit edilmiştir (6,7). Türkiye İstatistik Kurumu Hane Halkı Bilişim Teknolojileri Kullanım Araştırması Raporu'na göre bilgisayar ve internet kullanım oranı en yüksek yaş grubu 16-24'tür (8). Şiddet ve saldırgan davranışların ortaya çıkmasında rol oynayan etmenlerden biri de medya kaynaklı şiddet içerikli yayınlardır (9). Özellikle üniversite gençlerinin ergenlikten erişkinliğe geçişin yaşandığı 18-25 yaş grubunda olması ve bu gençlerin sosyal medya ve interneti yüksek oranda kullanması, bu tür yayınlara karşılaşma durumlarını artırmakta ve öğrencileri şiddete eğilimli hale getirmektedir.

Şiddet, Dünya genelinde birçok yükseköğrenim kurumunu etkilemekte ve üniversite ortamlarını huzursuz, tehlikeli ve güvensiz hale getirmektedir. Yapılan çalışmalar, şiddetin birçok boyutunun üniversitelerde görüldüğünü ve ciddi olumsuz sonuçlarının olduğunu göstermiştir (10-12). Şiddet üniversitelerin eğitim hedeflerini zedeler, öğrenci ve öğretmenlerde gerginlik ve korku atmosferi yaratır, kampüslerin güvenliğini bozar, maddi zararlara, yaralanmalara ve hatta ölümlere neden olabilir. Pezza ve Bellotti yaptığı çalışmada şiddete maruz kalan üniversite öğrencilerinin öz saygılarının, öz güvenlerinin ve duygu kontrollerinin azaldığını,

suçluluk hissi ve dikkat dağınıklığı yaşadıklarını bulmuşlardır (13). Üniversite ortamları farklı bölgelerden ve kültürlerden gelen farklı görüş, inanç, bilgi, beceri ve ilgiye sahip bireylere bir araya gelme olanağı sağlayarak, bireyin sahip olduğu kalıpların dışına çıkmasına, dünyaya daha geniş açıdan bakmasına fırsat sunmakla birlikte (14), arkadaş ortamının etkisiyle bireyi riskli davranışlara ve şiddete yöneltebilir. Bu nedenle şiddet üniversite öğrencilerinde çok boyutlu ele alınması ve multidisipliner olarak mücadele edilmesi gereken önemli toplumsal sorunlardan biridir.

Üniversite gençleri, belirli bir akademik başarı sonrası mesleki bilgi ve becerilere yönelik eğitim alan ve toplumun geleceğini inşa eden önemli gruplardan biridir. Topluma rol model olacak bu gençlerin şiddete yönelik tutumlarının değerlendirilmesinin, şiddete karşı farkındalık oluşturma ve şiddeti önleme çalışmaları için önemli olabileceği düşünülmektedir. Bu bağlamda; araştırma üniversite öğrencilerinin şiddete yönelik tutumlarını ve etkileyen faktörleri belirlemek amacıyla yapılmıştır.

YÖNTEM

Araştırmanın Türü

Tanımlayıcı türde bir araştırmadır.

Araştırmanın Yeri ve Zamanı

Araştırma, 1 Kasım 2018-15 Ocak 2019 tarihleri arasında Akdeniz Üniversitesi Kumluca Sağlık Bilimleri Fakültesi ve Kumluca Meslek Yüksekokulu (MYO)'nda öğrenim gören öğrenciler ile yapılmıştır. Araştırmanın yapıldığı yükseköğrenim kurumları bir devlet üniversitesinin ilçe yerleşkesinde bulunmaktadır ve yerleşkenin üniversitenin merkez kampüsüne uzaklığı yaklaşık 100 km'dir.

Araştırmanın Evren ve Örneklemi

Her iki yükseköğrenim kurumunda aktif durumda öğrenim gören 460 öğrenci (263 öğrenci Kumluca MYO, 197 öğrenci Kumluca Sağlık Bilimleri Fakültesi) bulunmaktadır. Araştırma kapsamına iki kurumun alınmasının sebebi, ilçe yerleşkesinde sadece bu kurumların bulunmasıdır. Araştırmanın evrenini, ilgili kurumlardaki tüm öğrenciler oluşturmakla birlikte (n=460), örneklem seçimine gidilmeden ilçe yerleşkesinde ve öğrenim durumu aktif olan tüm öğrencilere ulaşılması hedeflenmiş, ancak araştırmaya katılmayı istememe ya da veri formlarının eksik doldurulması sonucu araştırma, 293 öğrenci ile tamamlanmıştır. Araştırma örnekleminin gücünü belirlemek için, çalışma sonrası yapılan güç analizinde, örneklemin “%2,5 etki boyutu ile %95 güven aralığında %94 güç” sağladığı belirlenmiştir (G Power 3.0.10). Araştırmalarda etki büyüklüğünün hesaplanmasında Cohen's d formülü yaygın olarak kullanılmaktadır. Hesaplamalar sonucunda elde edilen değer 0,20= küçük (*small*), 0,50= orta (*medium*), 0,80= büyük (*large*) etki büyüklüğüdür (15). Bu değer aynı zamanda örneklem

büyükliğünün tahmini için de kullanılmaktadır. Küçük etki büyüklükleri büyük örneklem gerekliliğini belirtmektedir (15). Formülle yapılan bu hesaplamaların yanında güç analizi ve örneklem hacminin belirlenmesi amacıyla bazı yazılım programları geliştirilmiştir. Bu çalışmada kullanılan güç analizi programına, çalışmada kullanılan istatistiksel analizlerle ilgili veriler girildiğinde %2,5 etki boyutunu “küçük (small)” olarak tanımlamıştır. Bu bağlamda örneklem sayısının yüksek tutulması amacıyla küçük etki boyutu esas alınmıştır. Bilimsel araştırmalara katılım gönüllülük esaslı olduğundan, bu araştırmaya katılım oranının yaklaşık %64 olması çalışmanın analizleri ve örneklem gücü yönlerinden yeterli görünmektedir.

Veri Toplama Araçları ve Verilerin Toplanması

Araştırma verilerinin toplanmasında araştırmacılar tarafından literatür doğrultusunda geliştirilen tanıtıcı bilgi formu (16,17) ve Şiddete Yönelik Tutum Ölçeği (18) kullanılmıştır.

Tanıtıcı Bilgi Formu: Öğrencilerin yaş, cinsiyet, anne ve babalarının eğitim durumu ve mesleği, aylık ortalama aile geliri ve öğrencinin eline geçen miktar, sigara ve alkol kullanma durumu, medeni durumu, çocuk varlığı ve özel ilişki yaşadığı arkadaş varlığını sorgulayan, toplam 18 sorudan oluşan bir formdur.

Şiddete Yönelik Tutum Ölçeği (ŞYTÖ): Şiddetin farklı boyutlarına ilişkin tutumları sorgulayan beşli likert tipindeki bu ölçek, Adıbelli ve ark. tarafından 2018 yılında geliştirilmiştir ve 52 maddeden oluşmaktadır (18). Ölçeğin beş alt boyutu bulunmaktadır: Şiddetin türleri (9, 10, 16, 18, 19, 20, 22, 23, 24, 25, 29, 30, 31, 44. Maddeler), şiddeti olağanlaştırma (8, 13, 14, 27, 33, 40, 41, 42, 43, 48, 50, 51, 52. Maddeler), kadına yönelik şiddet (11, 12, 15, 17, 21, 26, 28, 32, 39, 47, 49. Maddeler), şiddeti onaylamama (1, 2, 3, 4, 5, 6, 7. Maddeler), şiddetin farklı boyutları (34, 35, 36, 37, 38, 45, 46. Maddeler). Ölçeğin toplam puanı 52-260 arasında değişmekte ve toplam puanın yükselmesi şiddeti onaylamama ve kabul etmeme açısından olumlu tutumların olduğunu göstermektedir. Olumsuz her madde için geçerli olmak üzere ‘kesinlikle katılıyorum’ (1 puan), ‘kesinlikle katılmıyorum’ (5 puan) arasında puanlanmaktadır. Olumlu cümlelerde tersine kodlama yapılmak üzere ‘kesinlikle katılıyorum’ yanıtı en iyi tutumu göstermektedir. *Olumlu maddeler* (27): 1, 2, 3, 4, 5, 7, 9, 10, 16, 18, 19,20, 22, 23, 24, 25, 29, 30, 31, 34, 35, 36, 37, 38, 44, 45, 46. *Olumsuz maddeler* (25): 6, 8, 11,12, 13, 14, 15, 17, 21, 26, 27, 28, 32, 33, 39, 40, 41, 42, 43, 47, 48, 49, 50, 51, 52 (18). Ölçeğin geliştirildiği çalışmada Cronbach’s alfa değeri 0.91, bu çalışmada 0.90 olarak bulunmuştur.

Veriler, SPSS 22,0 programında değerlendirilmiştir. İstatistiksel değerlendirmelerde tanımlayıcı istatistiklerin yanı

sıra ölçeğin alt boyutlarının tamamı normal dağılmadığından (Shapiro-Wilk Testi, $p<0.05$), bu değişkenlerin incelenmesinde nonparametrik analizler (Mann-Whitney U testi, Kruskal Wallis varyans analizi, Spearman Korelasyon analizi) kullanılmıştır. Ortalamalar standart sapma ile birlikte verilmiş (Ort.±SS), $p<0.05$ istatistiksel anlamlılık olarak değerlendirilmiştir.

Etik İlkeler

Araştırmanın yapılabilmesi için Akdeniz Üniversitesi Klinik Araştırmalar Etik Kurulu’ndan (70904504/478-722) etik izin ve verilerin toplandığı yükseköğretim kurumlarından yasal izin (47526611-108.99-E.138319) alınmıştır. Uygulamadan önce öğrencilere çalışmanın amacı, anketi doldurma süresi, çalışmaya katılmanın gönüllük esasına dayandığı, katılımlarını herhangi bir noktada sonlandırabilecekleri, verdikleri bilgilerin araştırma dışında kullanılmayacağı, anketlere isim yazmanın gerekli olmadığı gibi açıklamalar yapıldı, varsa soruları yanıtladıktan sonra araştırmaya katılmak isteyen öğrencilerden aydınlatılmış onam alınmıştır. Araştırmada veri toplama araçları üzerine öğrencilerin herhangi bir kimlik bilgisi yazmamaları belirtilmiş ve böylece katılımcıların bilinmezliği sağlanmıştır. Ölçeğin kullanılabilmesi için ölçeği geliştiren araştırmacılarından izin alınmıştır.

BULGULAR

Öğrencilerin tanıtıcı özellikleri incelendiğinde, öğrencilerin %60,1’inin kadın cinsiyetinde olduğu, yarısından fazlasının (%52,9) yaşamının büyük bölümünü ilçe merkezinde geçirdiği, %79,5’inin çekirdek aile tipine sahip olduğu, %79,5’inin annesinin ev hanımı ve %33,4’ünün babasının emekli olduğu, çoğunluğunun annesinin (%44,0) ve babasının (%38,9) ilköğretim mezunu olduğu, %73’ünün şu anda yurtdışı kaldığı ve %13’ünün gelir getirici bir işte çalıştığı belirlenmiştir (Tablo I).

Bununla birlikte, öğrencilerin %99,3’ünün medeni durumunun bekâr olduğu ve %29’unun kız/erkek arkadaşı olduğu bulunmuştur. Çoğunluğunun sigara (%75,4) ve alkol (%71,7) kullanmadığı, kullananlardan %16,4’ünün seyrek olarak alkol aldığı saptanmıştır. Öğrencilerin yaş ortalamaları $19,57\pm 2,31$, günlük sigara kullanım ortalamaları $14,92\pm 9,48$, aylık aile geliri ortalamaları $2771,50\pm 2456,45$ ve aylık harçlık ortalamaları $589,58\pm 448,06$ olarak bulunmuştur (Tablo II).

Şiddete Yönelik Tutum Ölçeğinin ve alt boyutlarının özellikleri incelendiğinde, öğrencilerin şiddetin türleri alt boyutundan $61,09\pm 7,10$, şiddeti olağanlaştırma alt boyutundan $53,03\pm 9,61$, kadına yönelik şiddet alt boyutundan $39,94\pm 8,48$, şiddeti onaylamama alt boyutundan $31,86\pm 3,44$, şiddetin farklı boyutları alt boyutundan $29,88\pm 3,88$ ve ölçeğin toplamından $215,83\pm 23,96$ puan

Tablo I: Öğrencilerin tanıtıcı özelliklerinin dağılımı.

Tanıtıcı Özellikler	Sayı	Yüzde
Cinsiyet		
Kadın	176	60,1
Erkek	117	39,9
Yaşamının Büyük Bölümünün Geçtiği Yer		
İl merkezi	96	32,8
İlçe merkezi	155	52,9
Köy	42	14,3
Aile Tipi		
Çekirdek aile	226	77,2
Geniş aile	59	20,1
Parçalanmış aile	8	2,7
Annenin Mesleği		
Ev hanımı	233	79,5
İşçi	19	6,5
Memur	7	2,4
Serbest meslek	14	4,8
Emekli	20	6,8
Baba Mesleği		
Çalışmıyor	27	9,2
İşçi	52	17,7
Memur	25	8,5
Serbest meslek	91	31,1
Emekli	98	33,4
Annenin Eğitim Düzeyi		
Okuma-yazma bilmiyor	45	15,4
Okur-yazar	19	6,5
İlkokul	129	44,0
Ortaokul	51	17,0
Lise	36	12,3
Üniversite ve üstü	13	4,4
Babanın Eğitim Düzeyi		
Okuma-yazma bilmiyor	13	4,4
Okur-yazar	15	5,1
İlkokul	114	38,9
Ortaokul	67	22,9
Lise	46	15,7
Üniversite ve üstü	38	13,0
Kalınan Yer		
Yurt	214	73,0
Aile ile	48	16,4
Evde yalnız	6	2,0
Evde arkadaş ile	25	8,6
Gelir Getirici Bir İşte Çalışma Durumu		
Evet	38	13,0
Hayır	255	87,0

Tablo II: Öğrencilerin tanıtıcı özelliklerinin dağılımı.

Özellikler	Sayı	Yüzde
Medeni Durum		
Evli	2	0,7
Bekar	291	99,3
Kız/Erkek Arkadaş Varlığı		
Var	85	29,0
Yok	208	71,0
Sigara Kullanımı		
Kullanıyor	72	24,6
Kullanmıyor	221	75,4
Alkol Kullanımı		
Kullanıyor	83	28,3
Kullanmıyor	210	71,7
Alkol Kullanım Sıklığı		
Her gün	2	0,1
Haftada 1-2 gün	14	4,7
Ayda 1-2 gün	20	6,7
Seyrek olarak	48	16,3
Sigara Kullanım Ort. (Günlük)	14,92±9,48	
Yaş Ort.	19,57±2,31	
Aylık Aile Geliri Ort.	2771,50±2456,45	
Aylık Harçlık Ort.	589,58±448,06	

aldıkları bulunmuştur. Ölçeğin alt boyutlarının Cronbach's alfa değerleri sırasıyla; 0,77, 0,84, 0,79, 0,65, 0,61 olmak üzere ölçeğin Cronbach's alfa değeri 0,90 olarak tespit edilmiştir (Tablo III).

Öğrencilerin tanıtıcı özelliklerine göre şiddete yönelik tutum puan ortalamaları karşılaştırıldığında, öğrencilerin cinsiyet, kız/erkek arkadaş varlığı, sigara ve alkol kullanımına göre şiddete yönelik tutum puan ortalamaları arasında istatistiksel açıdan anlamlı farklılık bulunurken ($p<0,05$); medeni duruma göre şiddeti onaylamama ve şiddetin farklı boyutları alt boyutlarında anlamlı farklılık olduğu ($p<0,05$), ancak toplam puan ortalamalarına yansımadağı bulunmuştur (Tablo IV). Şiddete yönelik tutum ölçeği ve alt boyutları ile ilişkisi incelenen diğer sosyodemografik değişkenler (yaşamın büyük bölümünün geçtiği yer, aile tipi, anne ve baba mesleği, anne ve baba eğitim düzeyi, aylık ortalama aile geliri, aylık ortalama harçlık) arasında istatistiksel açıdan anlamlı farklılık bulunmamıştır ($p>0,05$).

TARTIŞMA

Bu çalışmada, öğrencilerin cinsiyetlerine göre şiddete yönelik tutumlarının farklılık gösterdiği bulunmuştur. Şiddete Yönelik Tutum Ölçeği ve alt boyutlarının tamamında kız öğrencilerin puanları erkek öğrencilere göre daha yüksektir. Bu durum, kız öğrencilerin şiddeti kabul etmeme yönünde daha olumlu tutum içinde olduklarını

göstermektedir. Şiddete yönelik tutum ile cinsiyet arasındaki ilişki çoğu çalışmada doğrudan gösterilmese de, birkaç çalışmada şiddet davranışları ile algılanan sağlık ilişkisinin cinsiyete göre farklılık gösterdiği bulunmuştur (2,19,20). Aisha ve ark.nın 1257 tıp öğrencisi ile yaptıkları çalışmada erkek öğrencilerin şiddete yönelik tutum puanlarının kız öğrencilere göre daha pozitif olduğu bulunmuştur (20). Aynı çalışmada erkek öğrencilerde cinsiyet, sigara içme, analjezik kullanımı şiddete karşı pozitif tutum puanların yükselmesinin bağımsız belirleyicileri olarak saptanmıştır. Üniversite öğrencileri ile yapılan başka bir çalışmada, erkek öğrencilerde problemler internet kullanımının ve şiddet eğiliminin daha yüksek olduğu tespit edilmiştir (9). Toplumsal yapı olarak erkek egemen bir yapıya sahip olmamız nedeniyle, erkeklerin şiddete daha eğilimli olması beklenen bir sonuçtur. Ülkemizde ergen ve adölesanlarla yapılan diğer çalışmalar da bu bulguyu destekler niteliktedir (21,22). Bebeklik ve çocukluk yaşlarından itibaren kültürel olarak belirlenen toplumsal cinsiyet rolleri, daha ileri yıllarda belirtilerini daha net göstermektedir. Kız bebek ve çocuklarının daha yumuşak olan pembe tonlarında, erkek bebek ve çocuklarının daha sert olan mavi tonlarında giydirilmesi, eşya ve aksesuarlarının bu renk tonlarında tasarlanması, erkek çocukların yüksek ses tonu ile konuşması, bağırması tolere edilirken; kız çocukların kendini ifade etmesinin bile çoğu zaman bastırılması, ev işlerine yardımın genellikle kız çocuktan beklenmesi (14), erkek çocuklara tabanca/silah oyuncaklarının alınması gibi pek çok eylem çocukların bilinçaltında şekillenerek, kız çocuklara daha geri planda olmayı, erkek çocuğa ise hükmetmeyi, saldırmayı aşılabilir. Çocukluk yıllarından süregelen bu yaklaşımın, bu çalışmada olduğu gibi gençlik ve yetişkinlikte tutum ve davranışlara yansıdığı düşünülmektedir.

Araştırmamızda, öğrencilerin sigara ve alkol kullanımına göre tutum puanlarının değiştiği, sigara ve alkol kullanma-

yanların şiddeti kabul etmeme yönünde daha olumlu tutum içinde oldukları tespit edilmiştir. Lise öğrencileri ile yapılan bir çalışmada, öğrencilerin alkol ve bağımlılık yapıcı madde kullanımı ile sürekli öfke durumları arasında anlamlı ilişki saptanmıştır (23). Sürekli ve kontrol edilemeyen öfke şiddeti tetikleyebilir. Aksu'nun çalışmasında, psikoaktif madde kullanan gençlerde şiddet davranışlarının daha yüksek olduğu bulunmuştur (24). Bir çalışmada, üniversite öğrencileri arasında en yaygın kullanılan maddenin sigara, ikinci sırada ise alkol kullanımının olduğu, sigara kullananlarda şiddete uğrama ve şiddet uygulama oranının, alkol kullananlarda ise şiddete uğrama oranının yüksek olduğu saptanmıştır (25). Aisha ve ark.nın yaptıkları çalışmada sigara içme ve şiddete karşı pozitif tutum arasında anlamlı bir ilişki saptanmıştır (20). Sigara, alkol ve diğer bağımlılık yapıcı maddelerin kullanımı, öfke kontrolünü engelleyerek tutarsız, saldırgan ve uygun olmayan davranışlara sebep olabilir. Bu maddelerin alınmaması durumunda ortaya çıkan yoksunluk, kullanıcı birey(ler)de şiddet içeren davranışları tetikleyebilir. Çalışmada elde ettiğimiz bulgu, bu ilişkiyi destekler niteliktedir.

Araştırmamızda kız/erkek arkadaş varlığının şiddete yönelik tutumları etkilediği, kız/erkek arkadaşı olan öğrencilerin şiddete yönelik daha olumsuz tutum içinde oldukları saptanmıştır. Gençlik yıllarında yakın ilişki kurulan karşı cins bir arkadaşın varlığı, gençlerde evlilik gibi bir algı oluşturup, birbiri üzerinde hüküm sürme, yaşamına müdahale etme şeklinde davranışlara yönlendirebilmektedir. Yükseköğretim kurumlarında pek çok genç çiftin birbirlerine karşı şiddet eğilimli yaklaşımı gözlenmiştir. Bu sebeple bu araştırmada kız/erkek arkadaş varlığı ile şiddete yönelik tutumun ilişkisine bakılmıştır. Araştırmamızda tutum puanındaki farklılığın özellikle "şiddeti olağanlaştırma" boyutundan kaynaklandığı görülmektedir. Söz konusu alt boyutun maddelerine bakıldığında, daha çok fiziksel şiddete ve

Tablo III: Şiddete Yönelik Tutum Ölçeği ve Alt Boyutlarının madde sayısı, puan ortalamaları ve güvenirlik katsayıları.

ŞYTÖ	Madde Sayısı	X	S.S.	Toplam Puanları (Minimum-maksimum)	Alfa değerleri
Şiddetin Türleri	14	61,09	7,10	14-70	0,77
Şiddeti Olağanlaştırma	13	53,03	9,61	13-65	0,84
Kadına Yönelik Şiddet	11	39,94	8,48	11-55	0,79
Şiddeti Onaylamama	7	31,86	3,44	7-35	0,65
Şiddetin Farklı Boyutları	7	29,88	3,88	7-35	0,61
ŞYTÖ Toplam	52	215,83	23,96	52-260	0,90

Tablo IV: Öğrencilerin bazı tanıtıcı özelliklerine göre şiddete yönelik tutum puan ortalamalarının karşılaştırılması.

Özellikler	Şiddete Yönelik Tutum Ölçeği									
	Şiddetin Türleri	Şiddeti Olağanlaştırma	Kadına Yönelik Şiddet	Şiddeti Onaylamama	Şiddetin Farklı Boyutları	ŞYTÖ Toplam				
X	S.S.	X	S.S.	X	S.S.	X	S.S.			
Cinsiyet										
Kadın	62,84	56,98	6,81	44,11	6,18	32,59	2,93	30,17	3,84	226,35±18,83
Erkek	59,00	47,08	10,15	33,68	7,59	30,77	3,85	29,45	3,91	200,00±22,13
Test ve Anlamlılık	U=7046,00 p= .000	U=3922,00 p= .000	U=2994,00 p= .000	U=-6783,50 p= .000	U=9074,00 p= .000	U=3700,50 p= .000				U=3700,50 p= .000
Sigara kullanımı										
Kullanıyor	59,62	47,87	11,12	37,00	9,03	30,68	9,49	29,61	3,73	204,79±26,20
Kullanmıyor	61,57	54,71	8,43	40,90	8,09	32,25	2,93	29,97	3,93	219,42±22,08
Test ve Anlamlılık	U=6388,50 p=.012	U=4864,50 p=.000	U=5881,50 p=.001	U=6109,50 p=.003	U=7413,00 p=.383	U=5400,00 p=.000				U=5400,00 p=.000
Alkol kullanımı										
Kullanıyor	59,04	48,80	10,42	37,30	8,70	30,90	4,16	29,60	4,02	205,66±24,90
Kullanmıyor	61,90	54,70	8,75	40,99	8,19	32,24	3,04	30,00	3,03	219,85±22,09
Test ve Anlamlılık	U=6406,50 p=.000	U=5588,00 p=.000	U=6564,00 p=.001	U=6669,50 p=.002	U=8296,00 p=.520	U=5850,00 p=.000				U=5850,00 p=.000
Medeni durum										
Evlü	53,50	3,53	46,00	4,24	32,50	3,53	0,70	22,50	4,94	181,00±1,41
Bekâr	61,14	7,09	53,08	9,62	40,00	8,48	3,42	29,93	3,83	216,07±28,96
Test ve Anlamlılık	U=95,50 p=.101	U=117,00 p=.145	U=117,50 p=.146	U=45,00 P=.037	U=51,00 p=.044	U=57,00 P=.050				U=57,00 P=.050
Kız/erkek arkadaş varlığı										
Var	60,23	7,27	50,68	10,63	38,47	9,15	4,22	29,60	3,96	210,21±26,21
Yok	61,44	7,02	53,99	9,01	40,55	8,13	3,03	30,00	3,85	218,12±22,64
Test ve Anlamlılık	U=7986,00 P=.104	U=7109,50 p=.008	U=7762,00 p=.101	U=7656,50 p=.068	U=8315,50 p=.424	U=7349,50 p=.024				U=7349,50 p=.024

kadının statüsüne yönelik olumsuz ifadeler yer almaktadır. Kız/erkek arkadaşı olan gençlerin bu maddelerden düşük puan almaları, şiddet eğilimi lehinde düşündürücüdür.

Bu çalışmada, yaşamın büyük bölümünün geçtiği yer, aile tipi, anne ve baba mesleği, anne ve baba eğitim düzeyi, aylık ortalama aile geliri, aylık ortalama harçlık miktarına göre şiddete yönelik tutumlarının değişmediği bulunmuştur. Araştırma bulgumuzdan farklı olarak bazı çalışmalarda anne eğitim süresinin ve sosyoekonomik düzeyin gençlerde şiddet eğilimini etkilediği, anne eğitim süresi düştükçe ve sosyoekonomik düzey yükseldikçe şiddet eğiliminin arttığı bildirilmiştir (9). Özgür ve ark.nın çalışmasında, babası çalışmayan gençlerin şiddet eğiliminin çalışanlara göre daha yüksek olduğu bulunmuştur (26). Birçok çalışmada da ailede geçimsizlik, babanın işsiz olması gibi faktörlerin aile içinde stres düzeyini artırarak şiddeti tetiklediği belirtilmiştir (26,27). Araştırmada elde edilen ebeveyn özellikleri ve ekonomik duruma göre tutumların değişmediği bulgusu, öğrencilerin şiddete yönelik tutumlarının genel olarak olumlu olmasından kaynaklanmış olabilir.

Araştırmamızda, Şiddete Yönelik Tutum Ölçeğinin ve alt boyutlarının puan ortalamaları yüksek bulunmuştur. Bu sonuç, şiddeti kabul etmeme ve onaylamama açısından tutumların olumlu olduğunu göstermektedir. Türkiye’de üniversite öğrencilerinin şiddete yönelik tutumlarını değerlendiren çeşitli çalışmalar yapılmıştır. Bulut’un 868 üniversite öğrencisinde aile içi şiddete yönelik tutumlarını değerlendiren çalışmasında tutum ölçeğinden alınan en yüksek puanın şiddeti nedenselleştirme boyutundan, en düşük puanın şiddeti genelleştirme boyutundan olduğu belirlenmiştir (28). Üniversite öğrencileri ile yapılan bir diğer çalışmada “Şiddet nerede olursa olsun kabul edilemez düşüncesi” erkek öğrencilerin %56’sı tarafından, kız öğrencilerin %76’sı tarafından benimsenmiştir (29). Er’in 884 hemşirelik öğrencisi ile yaptığı çalışmada kadına uygulanan şiddete yönelik öğrencilerin modern tutum sergiledikleri görülmüştür (30). Koçak ve ark.nın 412 hemşirelik öğrencisi ile yaptıkları çalışmada öğrencilerin aile içi şiddete yönelik olumsuz tutum sergiledikleri belirlenmiştir (31). Bulgumuzdan farklı olarak bir çalışmada, üniversite öğrencilerinin

büyük bölümünde şiddet eğiliminin yüksek olduğu saptanmıştır (9). Özgür ve ark.nın çalışmasında, gençlerin yarıdan fazlasının şiddet eğiliminin olduğu ve bu eğilimin erkek öğrencilerde kız öğrencilere göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir (26). Araştırma verilerinin toplandığı kurumlar, üniversite merkez yerleşkesinden oldukça uzak, kırsal alan yerleşimlidir. Merkezi bir internet ağı olmadığı için, gençler internet ihtiyaçlarını kendi olanaklarıncı kısıtlı düzeyde temin edebilmektedir. Bu noktada, şiddetin çok çeşitli belirleyicilerinin olmasının yanı sıra, “İnternetin bilinçsiz ve sınırsız kullanımı da şiddeti tetikleyebilir mi?” sorusu karşımıza çıkmaktadır. İnternete ulaşımın esnek olmaması ve ihtiyaç durumunda kullanılabilmesi gençlerin tutum puanlarının yüksek olmasını desteklemiş olabilir. Bununla birlikte, şiddetin farklı boyutlarına ilişkin tutumları da incelediğimiz bu çalışmada, gençlerin tutum puanlarının yüksek elde edilmesi şiddet konusunda giderek bilinçli ve farkındalığı yüksek bir neslin yetiştiğini düşündürmektedir.

SONUÇ

Çalışma sonucu, şiddeti kabul etmeme ve onaylamama açısından tutumların olumlu olduğunu göstermektedir. Bununla birlikte, kız öğrencilerin şiddeti kabul etmeme yönünden tutum puanlarının daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Kız/erkek arkadaş varlığının, sigara ve alkol kullanımının öğrencilerin şiddete yönelik tutumlarını olumsuz etkilediği belirlenmiştir. Özellikle erkek öğrencilerin şiddeti kabullenici tutumlar göstermesi, yanlış inançların ortadan kalkması için üniversitelerde bilinçlendirmeye yönelik çalışmalara gereksinim olduğunu göstermektedir. Erkek öğrencilere yönelik şiddetle mücadele programlarının hazırlanmasının yararlı olacağı düşünülmektedir. Ayrıca üniversite öğrencilerinde şiddete olan eğilimi azaltmak için sigara, alkol ve madde kullanımına yönelik danışmanlık ve rehberlik hizmetleri artırılabilir.

Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu çalışma, bir devlet üniversitesinin iki yükseköğrenim kurumunda öğrenim gören ve yalnızca çalışma kapsamına alınan öğrencilerin bildirimleri ile sınırlı olduğundan tüm topluma genellenemez.

KAYNAKLAR

1. Florea M. Media violence and cathartic effect. *Procedia Soc Behav Sci* 2013; 92:349-53.
2. Evren H, Tokuç B, Ekuklu G. Trakya Üniversitesi öğrencilerinde şiddet davranışları ve algılanan sağlık ilişkisi. *Balkan Med J* 2011; 28:310-4.

3. Ivarsson T, Broberg A, Arvidsson T, Gillberg C. Bullying in adolescence: psychiatric problems in victims and bullies as measured by the Youth Self Report (YSR) and the Depression Self-Rating Scale (DSRS). *Nord J Psychiatry* 2005; 59:365-73.
4. Swahn MH, Bossarte RM. The associations between victimization, feeling unsafe and asthma episodes among US high school students. *Am J Public Health* 2006; 96:802-4.

5. Wells D. Sexual violence interventions: Consideration for humanitarian settings. *Forensic Sci Int* 2017; 276:1-4.
6. Yang S-C, Tung C-J. Comparison of internet addicts and non-addicts in Taiwanese high school. *Comput Human Behav* 2007; 23:79-96.
7. Adaher A, Balkan E. The relationship between internet addiction and psychological symptoms. *International Journal of Global Education* 2012; 1:42-9.
8. Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK). Hane Halkı Bilişim Teknolojileri Kullanım Araştırması. Available from: http://www.tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1028.
9. Babacan Gümüş A, Şıpkın S, Tuna A, Keskin G. Üniversite öğrencilerinde problemlili internet kullanımı, şiddet eğilimi ve bazı değişkenler arasındaki ilişki. *TAF Prev Med Bull* 2015; 14(6):460-7.
10. Alshoraty YI. Reasons for university students' violence in Jordan. *International Education Studies* 2015; 8(10):150-7.
11. Adinew YM, Hagos MA. Sexual violence against female university students in Ethiopia. *BMC Int Health Hum Rights* 2017; 17(1):2-7.
12. Carlson M, Kamimura A, Trinh HN, et al. Perceptions of violence against women among college students in the United States, Japan, India, Vietnam and China. *Public Policy and Administration Research* 2015; 5(11):82-92.
13. Pezza PE, Bellotti A. College campus violence: Origins, impacts and responses. *Educational Psychology Review* 1995; 7(1):82-92.
14. Saçan S, Adıbelli D, Metin Ş, et al. Determining the attitudes of university students towards gender roles. *International Journal of Psychiatry and Psychological Researches* 2015; 4:1-23.
15. Cohen J. *Statistical power analysis for the behavioral sciences* 2nd ed. Hillsdale, NJ: Erlbaum. 1988.
16. Cogenli MZ, Barlı O. The exposure of psychological violence (mobbing) in universities and an application to the Academicians. *Procedia Soc Behav Sci* 2013; 93:1174-8.
17. Adıbelli D, Ünal AS, Şen T. Attitudes of young adult men toward domestic violence and factors affecting their attitudes in Turkey. *J Interpers Violence* 2016:1-17.
18. Adıbelli D, Saçan S, Türkoğlu N. Üniversite öğrencilerinde Şiddete Yönelik Tutum Ölçeğinin geliştirilmesi. *Anadolu Psikiyatri Derg* 2018; 19(2):202-9.
19. Bossarte RM, Simon TR, Swahn MH. Clustering of suicide and dating and peer violence among high risk adolescents. *J Interpers Violence* 2008; 23:815-33.
20. Aboul Fotouh AM, Wassif GO, Sos DG. Violence attitude and its relation to health-related habits in medical students' at faculty of medicine, Ain Shams University. *Egyptian Journal of Community Medicine* 2017; 35(4):70-81.
21. Şahin M. Üniversite öğrencilerinde internet bağımlılığı ve saldırganlık. *Düşünen Adam* 2014; 27:43-52.
22. Haskan Ö, Yıldırım İ. Şiddet Eğilimi Ölçeğinin geliştirilmesi. *Eğitim ve Bilim* 2012; 37:165-77.
23. Aygen M, Açık Y. Elazığ ilinde gençlerde şiddete başvurma ya da maruz kalma sıklığı, etkileyen faktörler ve öfke ile ilişkisi. *Kocaeli Tıp Dergisi* 2014; 3:8-17.
24. Aksu A. Lise öğrencilerinde psikoaktif madde kullanımı ve şiddet davranışı. *Uzmanlık Tezi. Elazığ: Fırat Üniversitesi Tıp Fakültesi Adli Tıp Ana Bilim Dalı*; 2002.
25. Turhan E, İnandı T, Özer C, Akoğlu S. Üniversite öğrencilerinde madde kullanımı, şiddet ve bazı psikolojik özellikler. *Türkiye Halk Sağlığı Dergisi* 2011; 9(1):33-44.
26. Özgür G, Yörükoğlu G, Baysan Arabacı L. Lise öğrencilerinin şiddet algıları, şiddet eğilim düzeyleri ve etkileyen faktörler. *Psikiyatri Hemşireliği Dergisi* 2011; 2(2):53-60.
27. Kocaman N. Fiziksel ve cinsel istismar. *Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi* 1994; 1:71-5.
28. Bulut MB. Üniversite öğrencilerinin aile içi şiddete yönelik tutumları. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi* 2015; 3(17):403-15.
29. Şahin Tezel F, Özyürek A. Üniversite öğrencilerinin aile içi şiddete yönelik görüşleri. *Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi* 2014; 40:1-10.
30. Er Güneri S. Üniversite öğrencilerinin kadına uygulanan şiddete yönelik tutumlarının belirlenmesi. *Türkiye Klinikleri J Obstet Womens Health Dis Nurs-Special Topics* 2016; 2(2):49-56.
31. Koçak Tufan B, Ünalı Türkkan N, Harmanlı Seren AK. Relationship between the level of self-esteem and attitudes towards domestic violence of nursing students. *Journal of Health and Nursing Management* 2014; 1(2):81-8.